

- ANALYSE

Unge omveje i uddannelsessystemet koster knap 20 mia. kr.

Størstedelen af de danske uddannelser er offentligt finansierede, og hvert år bruger samfundet milliarder af kroner på uddannelse. Tid brugt i uddannelsessystemet er derfor forbundet med udgifter. Dansk Erhverv har lavet en analyse af unges omveje til uddannelse og de udgifter, som omvejene medfører. I gennemsnit bruger unge, som i 2022 fuldførte en erhvervskompetencegivende uddannelse, 3,9 år på omveje, mens 35-årige uden en erhvervskompetencegivende uddannelse bruger 2,7 år på omveje. Udgifterne forbundet med omvejene kan opgøres til ca. 19,3 mia. kr. eller det, der svarer til ca. 45.000 fuldtidsbeskæftigede.

Danmarks vigtigste ressource er kloge hoveder og hænder. Vores uddannelsessystem er med til at sikre, at danske virksomheder har adgang til den viden og kvalifikationer, de har brug for. I Danmark er størstedelen af vores uddannelser reguleret og finansieret af det offentlige. Hvert år bruger staten, regioner og kommuner milliarder af kroner på de mange uddannelser, der tilbydes i det danske uddannelsessystem. Når et individ tager en uddannelse, betaler det offentlige store dele af regningen. Derfor er unødigt spild af tid i uddannelsessystemet dyrt for samfundet.

Dansk Erhverv har lavet en analyse, der belyser de mange omveje unge tager i uddannelsessystemet fra de afslutter 9. klasse og til de i 2022 fuldfører den seneste erhvervskompetencegivende uddannelse, og de midler vi i fællesskab bruger på omvejene. Forudsætningerne for analysen, herunder beregning af tid brugt på omveje og udgifter forbundet med tiden brugt på omveje i uddannelsessystemet, er beskrevet yderligere i metodebilaget.

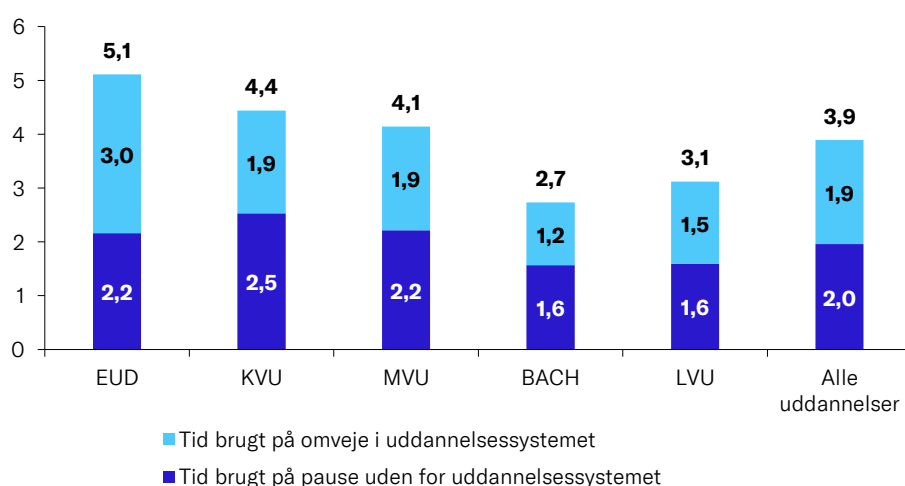
Tid brugt på omveje blandt unge med en erhvervskompetencegivende uddannelse

I 2022 fuldførte 77.403 unge en erhvervskompetencegivende uddannelse – dvs. en erhvervsuddannelse (EUD), erhvervsakademiuddannelse (KVU), professionsbacheloruddannelse (MVU) eller universitetsuddannelse (BACH og LVU). Kun 3 pct. af de unge har ikke brugt tid på omveje, fra de har afsluttet 9. klasse til de har fuldført den seneste erhvervskompetencegivende uddannelse. Det vil sige at 97 pct. af de unge har brugt tid på omveje enten i uddannelsessystemet eller udenfor uddannelsessystemet i form af pause mellem uddannelser (tallene er ikke vist i en figur).

Samlet set har de unge i gennemsnit brugt 3,9 år på omveje, se figur 1. To år bliver brugt på pause uden for uddannelsessystemet mens de resterende 1,9 år bliver brugt på omveje i uddannelsessystemet. Unge, som fuldfører en erhvervsuddannelse, bruger i gennemsnit 5,1 år på omveje og er dermed den uddannelsesgruppe, der bruger længst tid på

omveje i og uden for uddannelsessystemet. Omvendt bruger unge med en universitetsbacheloruddannelse kortest tid på omveje i og uden for uddannelsessystemet. De bruger i gennemsnit 2,7 år på omveje. De erhvervsuddannede er den eneste uddannelsesgruppe, hvor tiden brugt på omveje i uddannelsessystemet er større end tiden brugt på pause uden for uddannelsessystemet (hhv. 3,0 år og 2,2 år). Unge fra hver af de fire øvrige uddannelsesgrupper bruger i gennemsnit mere tid på pause uden for uddannelsessystemet end på omveje i uddannelsessystemet. Unge med en professionsbacheloruddannelse bruger fx i gennemsnit 2,2 år på pause uden for uddannelsessystemet og 1,9 år på omveje i uddannelsessystemet.

Figur 1: **Omveje til erhvervskompetencegivende uddannelse, gennemsnitlig antal år**

Kilde: Dansk Erhverv pba. Danmarks Statistiks registerdata.

Note: n (Erhvervsuddannelser, EUD) = 19.312, n (Erhvervsakademiuddannelser, KVU) = 7.233, n (Professionsbacheloruddannelser, MVU) = 17.958, n (Universitetsbacheloruddannelser, BACH) = 16.508, n (Kandidatuddannelser, LVU) = 16.392, n (Alle uddannelser) = 77.403. Omveje i uddannelsessystemet inkluderer afbrudte uddannelser, dobbeltuddannelser, forsinkelse og øvrige omveje.

Omvejene kan opdeles i forskellige kategorier. Tid brugt på 10. klasse tæller vi med som en omvej medmindre, man efterfølgende har fuldført en Hf-uddannelse. Tid brugt på hhv. Hf-enkeltfag, GSK og adgangseksamensforløb medregner vi som forsinkelse og dermed en omvej. Hvis de unge har påbegyndt en uddannelse, men ikke fuldført uddannelsen, tæller vi den med i opgørelsen af omveje som en *afbrudt uddannelse*. Hvis de unge både har påbegyndt og fuldført en uddannelse, som ikke er nødvendig for deres seneste erhvervskompetencegivende uddannelse, så tæller vi uddannelsen med i opgørelsen af omveje som en *dobbeltuddannelse*. Derudover indgår forsinkelse undervejs mod fuldførelse af den erhvervskompetencegivende uddannelse også som en del af opgørelsen af omveje. Hvis en uddannelse er normeret til 3,5 år men den studerende bruger 4,5 år, så tæller et år af tiden med som *forsinkelse på den fuldførte uddannelse*. De hidtil nævnte

kategorier udgør de samlede omveje i uddannelsessystemet. *Pause* er en kategori, der samler tid mellem en uddannelse fuldføres/afbrydes og en ny uddannelse påbegyndes, som ikke er brugt på andre uddannelser. Når vi lægger den samlede tid brugt på pause til tiden brugt på omveje i uddannelsessystemet, får vi tiden brugt på omveje i alt.

Tabel 1 viser andel nyuddannede med den respektive omvej på tværs af uddannelsesniveauer. Knap halvdelen af alle erhvervsuddannede (EUD), erhvervsakademiuddannede (KVU) og professionsuddannede (MVU) har afbrudt én eller flere uddannelser (hhv. 45 pct., 45 pct. og 44 pct.). Afbrudte uddannelser er mindre udbredt blandt de universitetsuddannede, hvor ca. hver fjerde unge har afbrudt ét eller flere forløb (hhv. 25 pct. og 28 pct.).

Mindre udbredt er dobbeltuddannelser på tværs af uddannelsesniveauerne med undtagelse af de erhvervsuddannede. 41 pct. af de unge med en erhvervsuddannelse har fuldført én eller flere dobbeltuddannelser. Dvs. uddannelser som ikke er nødvendige for deres erhvervsuddannelse. Ca. hver tredje erhvervsuddannede har fuldført en gymnasial uddannelse før, de tager deres seneste erhvervsuddannelse (30 pct.).

Forsinkelse på den fuldførte uddannelse er mest udbredt blandt professionsbachelorne (MVU) og de kandidatuddannede (LVU). Flere end to ud af tre unge på de to uddannelsesniveauer bliver forsinkede undervejs til deres fuldførte uddannelse (hhv. 72 pct. og 69 pct.).

Tabel 1: **Andel nyuddannede med forskellige omveje pr. uddannelsesniveau, pct.**

	EUD	KVU	MVU	BACH	LVU
10. klasse	56	40	39	29	30
Afbrudt uddannelse	45	45	44	25	28
Dobbeltuddannelse	41	11	8	4	5
heraf ubrugt gymnasial udd.	30	5	2	0	0
Pause	68	92	92	88	86
Forsinkelse på fuldført uddannelse	45	55	72	58	69

Kilde: Dansk Erhverv pba. Danmarks Statistiks registerdata.

Note: n (Erhvervsuddannelser, EUD) = 19.312, n (Erhvervsakademiuddannelser, KVU) = 7.233, n (Professionsbacheloruddannelser, MVU) = 17.958, n (Universitetsbacheloruddannelser, BACH) = 16.508, n (Kandidatuddannelser, LVU) = 16.392.

Tid brugt på omveje blandt 35-årige uden en erhvervskompetencegivende uddannelse
I 2022 var der i alt 9.534 35-årige uden en erhvervskompetencegivende uddannelse. Blandt disse har 6.991 individer grundskolen som højeste fuldførte uddannelse, og 2.543 individer har en gymnasial uddannelse som højeste fuldførte uddannelse, se tabel 2.

Samlet set bruger de 35-årige uden en erhvervskompetencegivende uddannelse i gennemsnit 2,7 år på omveje i uddannelsessystemet. De 35-årige med en gymnasial uddannelse har i gennemsnit brugt 2,9 år på omveje i uddannelsessystemet, og 12 pct. af dem har ikke nogen omveje. Dvs. at de ikke har brugt tid på uddannelse mellem grundskolen og den gymnasiale uddannelse, og de har heller ikke påbegyndt uddannelsesforløb efter, de har fuldført den gymnasiale uddannelse. De 35-årige med grundskole som højeste uddannelsesniveau har brugt 2,6 år på omveje, og 8 pct. af dem har ikke nogen omveje. Dvs. at de ikke har påbegyndt nogen uddannelsesforløb efter grundskolen.

Tabel 2: **35-årige uden en erhvervskompetencegivende uddannelse med og uden omveje**

	Antal individer	Pct.	Gns. tid brugt på omveje (år)
Grundskole	6.991	100	2,6
heraf uden omveje	580	8	0,0
heraf med omveje	6.411	92	2,9
Gymnasial uddannelse	2.543	100	2,9
heraf uden omveje	303	12	0,0
heraf med omveje	2.240	88	3,3
Alle	9.534	-	2,7

Kilde: Dansk Erhverv pba. Danmarks Statistiks registerdata.

Note: n (Grundskole) = 6.991, n (Gymnasial uddannelse) = 2.543. Tid brugt uden for uddannelsessystemet indgår ikke i den gennemsnitlige tid brugt på omveje. Omveje i uddannelsessystemet inkluderer afbrudte uddannelser, dobbeltuddannelser og øvrige omveje.

Udgifter ved tid brugt på omveje i uddannelsessystemet

Når et individ bruger tid i uddannelsessystemet, koster det samfundet penge. I 2022 var de samlede udgifter til ungdoms- og videregående uddannelser ca. 90 mia. kr.¹ Det inkluderer lønudgifter, SU mv. Af de 90 mia. kr. var ca. 85 pct. finansieret af det offentlige (staten, kommuner og regioner), mens den resterende andel var finansieret af private virksomheder og fonde, husholdninger og internationale kilder.²

I dette afsnit viser vi en beregning af de offentlige udgifter, som er forbundet med de unges omveje i uddannelsessystemet. Det er vigtigt at understrege, at der er stor usikkerhed forbundet med beregningen, og at resultaterne skal ses som et skøn. For at undgå at overestimere udgifterne, inkluderer vi kun 80 pct. af den tid, der er brugt på omveje, i beregningen.

¹ Dansk Erhverv pba. Danmarks Statistik, Tabel UOE1, 30-05-2024.

² Dansk Erhverv pba. Danmarks Statistik, Tabel UOE2, 25-06-2024.

Vi ser bort fra tiden brugt på omveje uden for uddannelsessystemet, da vi ikke ved, hvad de unge laver, når de ikke er under uddannelse. Vi ser på tre forskellige typer af udgifter, som er forbundet med omveje i uddannelsessystemet: udgifter til SU, undervisningsudgifter og omkostninger forbundet med potentielt tabt beskæftigelse. Udgifterne inkluderer udbetaling af Statens Uddannelsesstøtte, SU, driftsomkostninger til bygninger og personale på uddannelsesinstitutionerne og omkostninger ved potentielt tabt beskæftigelse fordi, de studerende med omveje kommer senere ud på arbejdsmarkedet.

Beregningen er et overslag på, hvad det koster det offentlige, at unge tager omveje i uddannelsessystemet frem til 2022, hvor de gennemfører den seneste erhvervskompetencegivende uddannelse. Dvs. udgifterne for en hel årgang, som har fuldført en erhvervskompetencegivende uddannelse i 2022. Vi beregner også et overslag på udgifterne ved de omveje, som 35-årige uden en erhvervskompetencegivende uddannelse bruger tid på. Udgifterne dækker ligeledes en enkelt årgangs omveje.

Tabel 3: **Samlede udgifter til omveje i uddannelsessystemet, mio. kr.**

	Unge med en erhvervskompetencegivende udd.	35-årige uden en erhvervskompetencegivende udd. (inkl. ubrugt gymnasial udd.)	Alle (inkl. ubrugt gymnasial udd.)
Udgifter til SU	2.560	140	2.710
Udgifter til undervisning	8.210	1.820	10.020
Omkostninger ved potentielt tabt beskæftigelse	6.560	0	6.560
Total	17.330	1.960	19.290
Antal individer	77.403	9.534	86.937

Kilde: Dansk Erhverv pba. Danmarks Statistiks registerdata, finansloven 2023, Børne- og Undervisningsministeriets takstkatalog 2023, Uddannelses- og Forskningsministeriets takstkatalog 2023, folketingsvar på spm. 411 fra Børne- og Undervisningsministeriet (21. august 2020), Pris- og lønudvikling for kommunerne, Bekendtgørelse af lov om statens uddannelsesstøtte (SU-loven), folketingsvar på spm. 214/215 fra Finansministeriet (27. marts 2024), folketingsvar på spm. 185 fra Finansministeriet (12. juni 2023), Undervisnings- og Forskningsministeriets faktaark om skøn på arbejdsudbud (2. marts 2023).

Note: Kolonnen "35-årige uden en erhvervskompetencegivende udd. (inkl. ubrugt gymnasial udd.)" inkluderer den tid, de 35-årige uden en erhvervskompetencegivende uddannelse har brugt på omveje i uddannelsessystemet og tid brugt på fuldførte gymnasiale uddannelser. Tiden brugt på omveje i uddannelsessystemet er korrigeret, så kun 80 pct. indgår i beregningen. Afrundinger kan medvirke til, at tallene ikke summer til totalerne.

Udgifterne ved omveje for de to årgange løber op i ca. 19,3 mia. kr., se tabel 3 ovenfor. Langt størstedelen af udgifterne er forbundet med omveje fra unge, som har fuldført en erhvervskompetencegivende uddannelse i 2022. Udgifterne til deres omveje er ca. 17,3

mia. kr., mens udgifterne er ca. 2 mia. kr. for de 35-årige uden en erhvervskompetencegivende uddannelse.

Tiden brugt på omveje i uddannelsessystemet og de omkostninger ved potentielt tabt beskæftigelse, det medfører, kan også opgøres i antal fuldtidspersoner, som arbejdsmarkedet potentielt går glip af. Det er vigtigt at understrege, at der er tale om en engangstilføjelse. Størstedelen af de unge kommer ud på arbejdsmarkedet, men pga. omveje sker det på et senere tidspunkt, end hvis de gik den direkte vej.

Alt i alt kunne 45.900 fuldtidspersoner potentielt komme tidligere ud på arbejdsmarkedet, hvis ikke de tog omveje i uddannelsessystemet, se tabel 4. Hvis de erhvervsuddannede ikke tager en dobbeltuddannelse, kunne 15.300 fuldtidspersoner komme tidligere ud på arbejdsmarkedet. Ca. 14.200 fuldtidspersoner kunne også komme tidligere ud på arbejdsmarkedet, hvis ikke professionsbachelor og kandidatuddannede bliver forsinkede undervejs på deres uddannelse.

Tabel 4: **Omkostninger ved potentielt tabt beskæftigelse, i 1.000 fuldtidspersoner**

	EUD	KVU	MVU	BACH	LVU	Alle
Dobbeltuddannelse	15,3	1,4	2,2	0,9	1,1	21,0
Forsinkelse på fuldført udd.	4,7	2,1	7,1	4,0	7,1	24,9
Total	20,0	3,5	9,3	4,9	8,2	45,9

Kilde: Dansk Erhverv pba. Danmarks Statistiks registerdata, folketingsvar på spm. 214/215 fra Finansministeriet (27. marts 2024), folketingsvar på spm. 185 fra Finansministeriet (12. juni 2023), Undervisnings- og Forskningsministeriets faktaark om skøn på arbejdsudbud (2. marts 2023).

Note: Til udgiftsberegningen anvender vi tid brugt på omveje i uddannelsessystemet i form af dobbeltuddannelse og forsinkelse for unge med en erhvervskompetencegivende uddannelse. Dog er tiden korrigeret, så kun 80 pct. indgår i beregningen. Afrundinger kan medvirke til, at tallene ikke summer til totalerne

Metode

For yderligere indblik i analysens metode henvises til metodebilaget "Unge omveje til uddannelse – metodebilag" på Dansk Erhvervs hjemmeside.

Om dette notat

Arbejdet med analysenotatet er afsluttet den 28-08-2024.

Om Dansk Erhvervs Analysenotater

Dansk Erhverv udarbejder løbende analyser, som samles i analysenotater. Ambitionen er at udgøre et kvalificeret og anvendeligt beslutningsgrundlag i forhold til væsentlige, aktuelle udfordringer på alle områder, som har betydning for dansk erhvervsliv og den samfundsøkonomiske udvikling. Det er tilladt at citere fra Dansk Erhvervs analysenotater med tydelig henvisning til Dansk Erhverv.

Kontakt

Henvendelser angående Dansk Erhvervs uddannelsespolitik kan ske til Uddannelseschef, Claus Rosenkrands Olsen på cro@danskerhverv.dk eller på tlf. 3374 6134, eller Uddannelses- og forskningspolitiskchef, Mads Eriksen Storm på mer@danskerhverv.dk eller på tlf. 3374 6081. Henvendelser angående analysen kan ske til seniorøkonom, Jannie Frederiksen på jfre@danskerhverv.dk eller på tlf. 3374 6083, eller Chef for analyse og samfundsøkonomi, Kasper Lindgaard på kali@danskerhverv.dk eller på tlf. 3374 6103.